

REVUE PLAV

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 1.9.2006

č.36

Hanka Svobodová

(1953), rodačka z valašského Slavičína, po většinu své profesionální dráhy působila v literárních časopisech – v 80. letech v Sovětské literatuře, poté, rovněž na půdě Lidového nakladatelství, v porevoluční literární revue Dokořán a nakonec, v první polovině 90. let, ve slavné Světové literatuře. V tomto časopisu setrvala až do jeho smutného konce. Když „ekonomická cenzura“ začala vyřazovat ze stránek knih i periodik mnohé kvalitní překladové texty jako čtenářsky a nakladatelsky málo atraktivní a ujal se jich bubeničkovský literární kabaret, Hanka se i přes zdravotní handicap stala jednou z nejvěrnějších návštěvnic těchto večerů. Přesto, že prostě „na bubeničky“ přijít je pro ni stále těžší. O to raději ji mezi sebou vidíme jak dnes, tak při kterékoli další podobné příležitosti.

**Jana Mertinová, Jiří Josek, Milan Dvořák
Libor Dvořák, Jiří Honzík, Hana Kofránková**

Arkadij a Boris Strugačtí: Ďábel mezi lidmi

(kapitola z románu)

14

Náš drak špatně skončil, protože jím zmítaly nejtemnější a nejhanbatější orgány jeho těla.

Ten den jsem s Alisou byl u starého přítele, jehož jsem svého času dostal z těžkého infarktu. Bylo to ve vile vojenského městečka asi čtyřicet kilometrů od Tašlinska. Poslali pro nás auto. Mráz a slunce. Čtyři manželské páry. Novoroční přípitek šampaňským. Pak noční procházka. Sladký a příjemný spánek. Ráno lehká snídaně. A zase mráz a slunce. Báječný výlet na běžkách, sváteční oběd a po něm lenošivý spánek. Karty se sklenkou koňaku. V deset večer jsme skončili, lehce povečeřeli a vypravili se do hajan. Následovalo časné jitro, opět s mrazem a sluncem. Poslední objetí na rozloučenou: „Ale stejně se vídáme málo, kamaráde!“ Pak čtyřicet kilometrů zpáteční cesty po uježděném sněhu. Zastav támhle u toho domu, příteli. Díky. A pětirublovka do hnědé dlaně se zažranými stopami paliv a maziv. Tenhle Medvídek Pú – ten si panečku umí žít!

V tu chvíli jsem ještě netušil, jaké svízele mě už za chvíli čekají. Jak to svého času vyjádřil Sam Weller: „Kdybyste věděl, sire, kdo je tady poblíž, asi byste zpíval jinak – se spokojeným šklebem prohlásil jestřáb, když zaslechl, jak si za rohem vyzpěvuje červenka. . . “

Zrovna jsem se oblékal do normálních šatů, když v mé pracovně zadrnčel telefon. Volal mi službukonající lékař. Sotva jsem se ozval, strašlivým hlasem zavřeštěl:

„To je Alexej Andrejevič?! Zaplaťpánbu, konečně! Šéf po vás pátrá jako blázen. . . “

„Šťastný a veselý!“ pronesl jsem přísně a přímo fyzicky cítil, jak se mi srdce propadá do žaludku.

„No ano, jistě. . . , šťastnej a veselej. . . Ale teď hned vás potřebujeme tady v nemocnici, Alexeji Andrejiči. Máme tady takovou nepříjemnost. . . “

„Počkej. Jak máme? Myslíš u vás na chirurgii?“

„Ale kdepak. Naopak u vás na interně. Šéf se po vás shání už od včerejška.“

Soustředil jsem se a v duchu probral všechny nejhorší eventuality. Ne, to všechno nebylo ono. I kdyby polovina mých babiček a infarktářů umřela během hodiny, šéf by určitě nemarnil sváteční den na shánění vedoucího lékaře interny. Takový on není. Ale co by to tedy mohlo být? Odpověď už mi ševalil teď o poznání tlumenější hlas ve sluchátku:

„Berankin včera natáh kopyta!“

„Umřel?“

„Přesně tak – umřel,“ vydechl kolega ve službě.

„Na zánět nervů?“ otázal jsem se zpitoměle celý bez sebe. Vzápětí jsem se ale vzpamatoval a vyhrkl: „Dobře. Hned jedu.“

Vše bylo najednou přímo oslnivě jasné. Berankin ty bačkory natáhl na mém území, takže i kdyby příčinou smrti bylo kousnutí kobry, vylizovat si to budu právě já; už jsem se viděl, jak tonu v moři hlášení, vysvětlujících dopisů, obžalobných stížností ze strany příbuzenstva i zlověstných oficiálních dotazů od různých instancí. Protože v tomhle případě jde o Berankina, a ne o nějakého bezejmenného penzistu z Pugačovky. . . Se srdcem v kalhotách a s olovem v nohou jsem tedy zamířil do nemocnice a cestou skoro nahlas spílal jak zesnulému Berankinovi, tak zcela zdravému primáři a koneckonců i svému až příliš hravému osudu.

Službukonající lékař už na mě čekal. Sdělil mi, že šéf sedí ve své pracovně, je v troskách a čeká jen a jen na mě, abychom spolu probrali pár otázek. No dobře, řekl jsem, na to je čas. Co a jak se tu vlastně odehrálo? Kolega ve službě mě zdvořile upozornil, že on nastupoval až včera večer, tedy ve chvíli, kdy se vše podstatné už stalo a v nemocnici zavládl chaos, o němž se postarali všelijací kompetentní úředníci, předvádějící především různá stádia alkoholické euforie.

No dobře, řekl jsem, ale já bych si stejně potřeboval nějak dát dohromady, co a v jakém sledu se tu odehrávalo. Jistě chápeš, kamaráde, že dřív, než stanu před šéfem a začnu mu něco hlásit, tak musím o věci mít nějaké ponětí. . . Prostě kdyby se po mně sháněl, tak řekni, že jsem u sebe v ordinaci. Odvlekl jsem se do domácího prostředí své interny. Berankin je Berankin, táhlo mi hlavou neodbytně, protože v duchu už jsem viděl, jak se nade mnou vznáší hrozivý stín prokurátora.

Nařídil jsem uklízečce, aby někde sehnala vrchní sestru. Když vstoupila, úplně jsem zapomněl pozdravit a rovnou jsem se zeptal:

„Jaká byla diagnóza?“

„Akutní srdeční nedostatečnost.“

„A kdo má chorobopis?“

„Šéf.“

Tak. Podepřel jsem si tvář pěstí a nařídil jí:

„A teď mi vykládejte, jak to všechno proběhlo.“

Znejistěla. Včera samozřejmě taky slavila, stejně jako já. Takže to máme další vroubek. Vtom už se ale do mé ordinace vevalil veškerý zdravotní personál oddělení, který byl zrovna v práci, a k tomu ještě tři babky sanitářky, které se včera rovněž staly svědkyněmi. No a tahle trojice se dnes přišla podívat, jak to celé dopadne. Přesně takhle jsem to pochopil a dělal jsem, že jsem nezaslechl poznámku naší nejstarší sanitářky Elvíry, která s neomalenou upřím-

ností oznámila: „Musely jsme se přece vo takovou radost s vostatníma podělit. . . “ A pak už jsem se všechno dověděl.

Včera po obědě za Berankinem dorazila jeho choť. Ta samozřejmě nehodlala čekat dole s plebsem ve frontě na pláště a vtrhla na oddělení rovnou, v tulením kožichu a vyšíváných měkkých vysokých botách. Svého mučedníka obdarovala četnými laskominkami, které opravdu stály za řeč: „Máš tam kaviárek, nějaký pítíčko, sýr a taky něco pečenýho. . . “ Kaviárek skutečně přinesla, „něco pečenýho“ reprezentoval kus uzeného a vzácná ryba balyk, kdežto k pítíčku dodala koňak v našich zeměpisných šířkách opravdu nevídaný. Sama manželka se dostavila opilá. („Trochu v náladičce,“ pojmenovala to noblesní sanitářka Simočka; „Na šrot,“ popsala tentýž stav hrubiánka Galina z chirurgie; „Nalítá až po vobočí,“ popsala to nevzrušeně teta Elvíra.) Manželka se ostatně ve špitále dlouho nezdržela. Nejspíš si spolu dali novoročního panáka, ona zase odplula a svého pána a velitele nám tu nechala, ať si vzácný koňáček dumlá sám.

Nějakou chvíli byl na oddělení klid a mír, jenže pak se najednou dveře prominentního pokoje rozlétly a na prahu stanul Berankin – v rozepnutém přepychovém županu, ve strakatém ručně pleteném svetru a v protirevmatických teplých podvlékačkách; zkrátka a dobře vystavil na odiv veškeré terapeutické prostředky. Pacienti a jejich návštěvy, poklidně sedící ve stínu ubohých nemocničních palem, zaskočeně strnuli. Berankin je všechny přehlédl hrozivým pohledem a promluvil. Chřtán měl opravdu děsivý, to se mu tedy musí nechat. Když se rozeřval, drnčela okenní skla, zvonilo nádobí a moje nebohé babičky na pokojích schovávaly hlavy pod příkryvku. Veškerá jeho podobná vstoupení byla obžalobná a výhružná. Stejně tomu bylo i v tomto posledním případě.

Jak vyplynulo ze svědeckých výpovědí, repetoár byl obvyklý, proložený v jeho případě běžným, jinak ale naprosto nepředvídatelným přeskokováním od tématu k tématu. On nedovolí těm zdejšími rasům a koňskému řezníkům, aby na něm konali své hnusné pokusy a na jejich základě pak psali nějaký učený pojednání. Protože on moc dobře ví, že nemocnici za úplatky zaplavili všelijaký darmožrouti, který se tu za státní peníze jen tak válej, aby se vyhnuli poctivý práci, a eště ke všemu věčně couraj na hajzl kolem jeho dveří. On už se ale podívá na zoubek všem těm, co v nemocnici okrádaj lid a krměj ho všelijakýma pomejema. . .

Když se ho snažili upokojit návštěvníci, pohrozil jim, že je nechá shnit v kriminále. Pak se ho pokusila zastrkat zpátky na pokoj sanitářka, které oznámil, že časy, kdy se poctivejm lidejm zacpávaly huby, už jsou dávno pryč. Pak přiběhl zoufalý službukonající lékař; tomu Berankin pro změnu nařídil, aby do týdne odtáhl do Izraele. Nakonec ho kolem nedozírného pasu jemně objala teta Elvíra a začala ho laskavě přemlouvat, aby si radši zase lehnul. Vzepřel se a jal se blábolivě vyřvávat, co je zač teta Elvíra a co byli zač její rodiče. . .

Takhle to tedy všechno vzniklo. Sotva se Berankin pustil do líčení sexuálních zvráceností, jichž se dopouštěli Elvířini dávno zesnulí otec a matka, najednou zmlkl. Uprostřed slova. Jako když vypnete rádio. Simočka, která se poděšeně ukrývala za zády službukonajícího lékaře, to všechno viděla na vlastní oči. Berankin umkl, ksicht mu zmodral, on ještě škytl, temně zalkal a svalil se ke straně. Ani ho nestačili zachytit. Dopadl na zem, zaškubal nohama, vytřeštil oči a strnul. To bylo všechno.

„Co jste udělali?“ zeptal jsem se tupě.

Udělali všechno, co měli a co se v podobných případech předpokládá a doporučuje. Defibrilaci. Intubaci. Jenže nic nezabíralo. Mrtvola zůstala mrtvolou. Veškeré snahy měly stejný účinek, jako

když pícháte injekce do protézy. Berankin chcipl. A dobře mu tak. Však on to Vološin řekl správně a od srdce. Vyšel ze dveří, podíval se na zem a prohlásil – samozřejmě tak, aby to všichni slyšeli: „Psovi psí smrt. . .“

Srdce se ve mně zastavilo.

„Počkat, počkat,“ zarazil jsem ochotné vypravěče dřevěnějším jazykem. „Kdo že vyšel?“

„No Vološin. . . Toho přece znáte – ten jednovokej. . .“

„A odkud vyšel?“

„No z vedlejšího pokoje! Copak jste zapomněl, Alexeji Andrejeviči? Tam leží jeho žena Ljusjenka. . .“

Zatímco jsem se z téhle ohromující zprávy vzpamatovával, ukázalo se, že Kim je mimořádně starostlivý manžel. Ženu navštěvuje skoro denně a pokaždé ji přinese nějaké lahůdky. Dokonce si ušil vlastní nemocniční plášť a jak říkaly naše ženské, určitě si ho sám pere, škrobí a žehlí. Často prý do nemocnice chodí s dcerkou. Taková hubeňoučká, pihovatá, ale je vidět, jak se o ni staraj – vlásky má vždycky učesaný, v nich má mašli a šatečky má taky moc pěkný. . . Včera taky přišel s holčičkou. Vona je to chudinka, pane doktore, neslyší a nemluví, ale rozumí teda všemu, zvláště když ji vosloví táta – to ví všechno hned. Když přišli včera, pokračovala teta Elvíra, tak Ljusjence na pokoji uspořádali učiněnou hostinu. Hned jsem jim donesla horkou vodu. Tasjenka všem nalévala a roznášela čaj. A ty preclíky, pane doktore, to teda bylo pošušňáníčko, eště teplý, ty určitě pek sám. . .

„Počkej, teto Elvíru,“ zarazil jsem proud její výmluvnosti. „Preclickama mě nekrm. . . Byl už Vološin na chodbě, když Berankin upadl?“

„No to ne!“ prohlásila rezolutně Elvíra. „Už jsem přece říkala, že Kim vyšel do chodby až pak. . .“

„Jasně,“ přikývla Galina z chirurgie. „Jakmile žuchnul, tak jsem běžela pomoci Georgiji Ruvimovičovi, no a Vološin zrovna otevřel dveře, eště mi s nima vrazil do zadku. . .“

Všichni jako by v tu chvíli něco začuli a s vyčkávavou zvědavostí se na mě zadívali. Já se ale jen zeptal:

„A co bylo dál?“

Pak, po všech těch nezbytných, ale zbytečných procedurách odvlekli mrtvolu do márnice, jenže navečer se do nemocnice nahrnula parta darmožroutů z milice nebo ze státní bezpečnosti, vzhledem ke svátečnímu dni většinou taky dost nacamraných, a s nima jeho stará. . . teda vdova. Ta už vůbec nevěděla, která bije, a jen se pořád dožadovala, aby tělo jejího muže třeba na nudličky rozřezali, ale aby se zjistilo, kdo se tohoto teroristického aktu dopustil. Pak začali drápy do nebohého službukonajícího lékaře – jestli náhodou soudruha Berankina neudeřil nebo do něj nestrčil, když ten v polemickém zápalu možná užil nějakého toho ostřejšího slůvka. Pak vyslychali ostatní personál. Jeden se dokonce dopotácel až do kotelny, kde byl dnes ráno nalezen, jak spí v objetí s naším ožralým topičem. . .

Poslouchal jsem – a zároveň neposlouchal. Takže je v tom opravdu zase Kim, uvažoval jsem horečně. Teď už nemůžu strkat hlavu do písku a dál se ukolébávat jalovými konstrukcemi o fatální shodě okolností. Taková shoda je možná jednou, dokonce i dvakrát. . . , ale smiluj se, Bože, a naznač, jaká je vůle Tvá? Jistě, to se včas dovíme. Jak to kdysi dávno zpíval nositel jediné medaile Za odvahu strejda Kostá: „přenést. . .“

Najednou jsem v prázdném rohu za ramenem sanitářky Simočky zaznamenal jakýsi pohyb. Zadíval jsem se tím směrem pozorněji. Zjevila se tam promodralá Berankinova tlama s vyceně-

nými zlatými zuby a očima obrácenýma sloup, chvílku tam trčela, pak se odporně zašklebila a zmizela. Otřel jsem si z čela pot. Crescendo, napadlo mě najednou. Takhle se tomu říká mezi muzikanty. Crescendo. Nejdřív přišel okresní výbor strany. Pak psí jatka. Pak Potřebův záchvat. A teď Berankin. Tentokrát ovšem ne prostě Berankin, ale zabítý Berankin.

Vyprovodil jsem sestřičky i sanitářky ze své ordinace ven a sám se vydal k šéfovi. Z kalných hlubin neproniknutelného tajemství na známou každodenní teploučkou mělčinu. Vody je tu sotva do polou lýtka. Zřetelně tu vidíte každého trilobitika, hemžícího se v písku pod nohama. Šéf není žádný Kim Vološin, ten je průzračný jako sklíčko – drobný kariérista, patolízal a zbabělec, jehož vytouženým snem je teplé místečko lektora v krajském ústavu národního zdraví. Takže hlavně žádné mimořádné události. V jeho nemocnici nic takového nikdy nebylo, není a nebude. Dokud je tu šéfem on, nemůže být o mimořádných událostech řeči – nanejvýš o nezodpověných dobrodruzích a nerozumných hrdopýšcích, na něž on včas a hlavně předem upozorní tam, kde se o podobné věci zajímají. Tím spíš, když jde o takovou osobnost jako byl zesnulý Berankin. To je skvrna na pověsti nemocnice. Vyšetřování bude přísné a důrazné. Za tohle nás prokuratura po hlavičce hladit nebude. Sláva mu, on je pašák! Hromadil se ve mně vztek. Veselý vztek, řekl bych. Mrtvolky po koutech už se mi nezjevovaly. Však taky chybělo jen opravdu málo. A už je to tady – ten kruciální výrok: „A vy si laskavě uvědomte, Alexeji Andrejeviči, že kaštany z ohně za vás nikdo tahat nebude. Až si nás budou volat na koberec, tak půjdete vy a ne já. Protože já mezitím můžu docela klidně onemocnět.“

Drze jsem se protáhl, zív, vstal a odešel – a zanechal ho tak v příjemném zmatku: Nezbláznil jsem se náhodou, nebylo by náhodou nejlepší nechat mi nasadit svěrací kazajku a s příslušným komentářem mě odeslat na příslušná místa?

Sešel jsem dolů na prosekturu. Mojsej Naumovič seděl na „stole smutku“ (jak on sám říkal tomuto zlověstnému monstru z umělého mramoru) a kouřil. Krátce na mě pohlédl a monotónním hlasem zahuhlal:

„Ten chlap byl zdravý jako buk. Chcete si přečíst pitevní zprávu?“
Zakroutil jsem hlavou:

„Ne. Jen ať si v tom čtou na neurologii. Ostatně jakou jste stanovil diagnózu?“

Nejdřív neřekl nic a pak ze „stolu smutku“ hekavě slezl.

„Diagnóza. . .“, zavrčel jen. „Ta je normální. Úplně stejná, jako ta, co s ní přišel doktor na oddělení. Akutní srdeční nedostatečnost. Co jiného taky konstatovat, když se někomu zničehonic zastaví srdce. Může se to stát nebo ne?“

Automaticky jsem přikývl, že může. Mojsej Naumovič se najednou rozesmál.

„Představte si, Alexeji Andrejeviči, že ta dáma. . . myslím ta vdovička. . . trvala na okamžité pitvě, a to přímo před jejíma očima. Aby vrazi v bílých pláštích nemohli nic ututlat. Tak jsem se pokusil jí to rozmluvit a dostat ji ven – ale kdepak! Zastali se jí ti. . . vyšetřovatelé. . . nebo co to bylo zač. S rudými řidičáky. S těmi jsem se tedy dohadovat nechtěl. Tak dobře, říkám si, když chcete. . . Ale pak si stěžujte sami na sebe!“ A znovu se rozesmál, tentokrát docela nepříjemně, což na něj rozhodně nevypadalo, tak nějak zlomyslně. „Sotva jsem začal, byli na hromadě. Všechno mi to tu pozvraceli a vypadli. A vdovu odtáhli s sebou. . . Slabí lidé, jak by jistě podotkl soudruh Koba neboli Stalin.“

„Já pro vás ale mám novinky, Mojseji Naumoviči,“ řekl jsem.

„Tak to je zlé,“ pokýval hlavou. „Vykládejte, Alexeji Andrejeviči.“

A já vykládal. On poslouchal. Jeho tvář postupně kameněla. Když jsem skončil, asi minutu jsme oba mlčeli. Pak se on skřípavě zeptal:

„Jak že to ten Vološin řekl? Psovi psí smrt. . . To vypadá přesně podle Freuda, protože mně to ukazuje na Pugačovku. . .“

Najednou začal spěchat, Natáhl si svůj olezlý kožíšek, jen tak halabala si kolem krku omotal šálu a nepřilíši srozumitelně zadrmlil:

„Jenže ono mu to zase nevyšlo! Mozek semletý, vnitřnosti rozdrásané. . . S tím zřejmě nepočítal. No nic, musíme čekat na další případ. . .“

Smysl téhle zvláštní sentence mi přiblížil až za pár dnů.

přeložil Libor Dvořák

Mark Twain: Dobrodružství Huckleberryho Finna

(kapitola z románu)

5

Musel jsem zavřít dveře. Pak jsem se otočil – a on byl tady. Vždycky jsem se ho bál, protože mě hrozně mlátil. Myslel jsem, že se ho bojím i teď; ale v tu ránu mi došlo, že jsem se splet. Teda v prvním leknutí mi trochu vyrazil dech – vůbec jsem ho tu nečekal; ale pak mi najednou došlo, že s tím strachem to nebude tak žhavý.

Tátovi bylo k padesátce a taky na to vypadal. Měl dlouhý splepený mastný vlasy, visely mu přes obličej jako šlahouny psího vína a pod nima se blejskaly oči. Ty vlasy měl úplně černý, ani trochu prošedivělý; a dlouhý rozježený fousy zrovna tak. Jeho tvář, nebo to, co z ní prosvítalo, byla úplně bezbarvá; bílá, ale ne bílá jako u jinejch lidí; taková hnusně bílá, až člověku běhal mráz po zádech; nechutně bílá jako žabí břicho nebo leklá ryba. Táta měl na sobě starý hadry – jinak se to nazvat nedalo. Seděl s nohou rozvalenou přes koleno; z rozdrbaný boty mu čouhaly dva prsty, kterejma občas zahejbal. Na zemi ležel jeho klobouk – černej kastrol s promáčknutým dýnkem, taková divná hučka.

Stál jsem a vejral na něj; on seděl a vejral zas na mě a při tom se trochu houpal na židli. Položil jsem svíčku. Všim jsem si, že okno je vytažený; takže sem vylez přes kůlnu. Prohlíd si mě shora zdola, a pak povídá:

„Seš ňákej vypiglovanej. Asi myslíš, že je z tebe velkej pán, *vid' že jo?*“

„Možná jo, možná ne,“ povídám.

„Bacha na hubu, jo?“ povídá on. „Stal se z tebe moc velkej frajer, co sem byl pryč. No, já ti srazím hřebínek, než to s tebou skoncuju. Prej seš taky študovanej – umíš číst a psát. Chceš se kasat na vlastního tátu, kerej to neumí? Ale *já* ti to vyženu z hlavy, uvidíš! Kdo ti řek, že se máš montovat do takovejch pitomostí, co? Kdo ti to dovolil?“

„Vdova. Vdova mi to řekla.“

„Jo vdova? A kdo řek vdově, že může strkat rypák do cizích věcí?“

„To jí nikdo neřek.“

„No, já jí ukážu, jesli se může do všeho montovat. Tak hele: zakazuju ti chodit do školy, rozumíš? Já jim ukážu, jesli budou kluka učit, aby ohrnoval nos nad vlastním tátou a dělal ze sebe

něco *lepčího*! A běda jak tě nachytám, že couráš kolem školy, slyšíš? Tvoje máma číst neuměla a neuměla ani psát, až do své smrti! Nikdo z naší rodiny se to *až do smrti* nenaučil! Já taky ne! A ty se tu budeš takhle nafukovat? Já ti to zatrhnu, slyšíš? Tak schválně, předved' mi, jak čteš.“

Vzal jsem knížku a začal o generálu Washingtonovi a o těch válkách. Když jsem čet asi půl minuty, táta se rozmách a vyrazil mi knihu z ruky, až přelítla celej pokoj.

„No jo. Číst umíš. Moc sem tomu nevěřil, když si mi to řek. Tak koukni: s frajeřinkama je utrum. Já ti to zatrhnu. Pohlídám si tě, ty rozumbrado; a jesli tě načapám někde kolem školy, spráskám tě jak psa! Natošup tě postavím do latě! Povedenej synáček!“

Vzal do ruky malý modrozlutý obrázek, na kterém byly krávy s pasáčkem, a povídá: „Co je to?“

„To jsem dostal za to, že se dobře učím.“

Táta obrázek roztrhal a povídá: „Ode mě dostaneš něco lepčího. Přetáhnu tě bejkovcem.“

Ještě chvíli seděl, něco si mumlal pod fousy a pak povídá: „Stal se z tebe navoněnej seladon, co? Máš postel s peřinama, zrcadlo a na zemi kobereček – a tvůj vlastní táta musel spát v koželužně s prasatama. Povedenej synáček! Ale já z tebe ty frajeřiny namouduši vymlátím, než to s tebou skoncuju. A jako by nestačilo, že se tak nafukuješ, říkaj, že seš taky bohatej. Tak co? – Jak je to?“

„Lžou – tak je to.“

„Hele, dej si bacha, jak se mnou mluvíš; už mi pomalu začíná docházet trpělivost, tak si na mě neotvírej hubu. Sem ve městě už dva dny, a celou dobu slyším ze všech stran, že seš v balíku. Slyšel sem to i kolem řeky, dost daleko po proudu. Proto sem tady. Zejtra mi ty peníze přineseš – skasíruju tě.“

„Já žádný peníze nemám.“

„Lžeš. Máš je u soudce Thatcherera. Takže je přineseš a já tě skasíruju.“

„Říkám, že žádný peníze nemám. Zeptej se soudce; ten ti to dosvědčí.“

„Jasně že se ho zeptám; musí je vysolit, a když ne, tak budu vědět proč. Řekni, kolik máš u sebe? Hned tě skasíruju.“

„Nemám víc než dolar, a ten potřebuju na. . .“

„To je fuk, nač ho potřebuješ; koukej ho navalit.“

Táta vzal můj dolar, kousnul do něj, jestli je pravej, a pak řek, že si skočí do města pro flašku whisky; že prej od rána suší hubu. Vylez ven na střechu kůlny, ale znova nakouk dovnitř a vynadal mi, že jsem samá frajeřina a dělám ze sebe něco lepčího; a když už jsem myslel, že je opravdu pryč, vrátil se ještě jednou, strčil hlavu do okna a řek, ať si dám bacha s tou školou, protože si mě pohlídá a spráská mě jak psa, jestli tam nepřestanu chodit.

Druhý den byl opilej, šel k soudci Thatcherovi, vyhrožoval mu a domáhal se těch peněz; jenže mu to nebylo nic platný, a tak začal sprostě nadávat, že když to nejde po dobrým, pude to k soudu.

Soudce a vdova podali žádost, abych byl otci úředně odebrán a svěřen do pěstounské péče někomu z nich; ale byl tam novej soudce, co se teprv nedávno přistěhoval a o tátovi nic nevěděl, a ten řek, že soudy se do takovejch věcí nemají plést a rozbíjet rodinu, pokud se to dá vyřešit jinak; on že prej by nechtěl odloučit dítě od otce. A tak soudce Thatcher s vdovou museli tu žádost stáhnout.

Tátova radost neznala mezí. Řek, že mě ztříská bejkovcem, až budu samý jelito, jestli mu neseženu nějaký prachy. Půjčil jsem si od soudce Thatcherera tři dolary, táta si je vzal a zlinkoval se; pak se naparoval, sprostě nadával, hulákal a tropil výtržnosti; skoro až do půlnoci dělal rambajz po celým městě, než ho sebrali a hned ráno

odsoudili zase na tejdén do basy. Táta ale řek, že *on* je spokojenej; teď je pánem svýho syna a ten mu dopomůže k blahobytu.

Když ho pustili, ten novej soudce prohlásil, že z něj udělá člověka. Vzal ho k sobě domů, hezky a čistě ho oblíknul, pozval ho na snídani, oběd a večeři s celou rodinou, prostě jako by se znali odjakživa. Po večeři mu domlouval, že alkohol je metla lidstva a tak podobně, až se táta rozplakal a řek, že byl až dotedka hlupák a svou hloupostí si zničil život; ale chce obrátit list a začít znova, aby se za něj nikdo nemusel stydět, a jen doufá, že soudce mu pomůže a nebude jím opovrhovat. Soudce pravil, že by ho za ta slova nejradši objal; pak se taky rozplakal a jeho žena spustila další vodopád; táta řek, že mu až dotedka nikdo nerozuměl, a soudce řek, že tomu věří. Táta řek, že když je člověk na dně, potřebuje špetku soucitu, a soudce řek, že je to tak; a zase svorně zaslzeli. A když bylo načase jít spát, táta vstal, napráh k nim ruku a povídá: „Heleďte, pánové a dámy, zde je má ruka; chopte se jí a stiskněte ji. Až dotedka patřila vožralýmu praseti; ale teď už ne; odedka je to ruka chlapa, kerej začal novej život a radši chcípne, než aby se vrátil k tomu starýmu. Někam to zapište – a pamatujte si, že tydle slova sem řek já. Moje ruka je tedka čistá; nebojte se ji stisknout.“

A tak mu potřásali rukou, jeden po druhým, jak na ně přišla řada, a všichni plakali. Soudcova žena mu ji dokonce políbila. Táta stvrdil svůj slib i písemně – místo podpisu udělal křížek. Soudce se nechal slyšet, že je to nejslavnostnější okamžik v dějinách, nebo něco na ten způsob. Pak tátu uložili do parádního pokoje, co měli pro hosty, ale během noci ho přepadla ukrutná žízeň, tak vylez na stříšku verandy, sjel po sloupku a vyhandloval svůj novej kabát za džbán kořalky. Pak zase zalez dovnitř a nasával jako za starejch časů. Před svítáním se vystrachal z okna, nalitej jak dělo, skutálel se ze stříšky, nadvakrát si zlomil levou ruku a skoro zmrznul, než ho tam už za světla někdo našel. A když se přišli podívat do toho svýho pokoje pro hosty, museli nejdřív důkladně ohledat terén, aby se vyhnuli všemožnejm nástrahám.

Soudce se dost vztekal. Řek, že ten, kdo by chtěl tátu napravit, by na něj podle všeho musel jít s flintou, jiná možnost že ho nenapadá.

přeložila Jana Mertinová

Charles Ludlam: Záhadná Irma Vep

(fragment divadelní hry)

JEDNÁNÍ I.

Scéna 1.

Knihovna na Mandacrestu, sídle rodiny Hillcrestů poblíž Hampsteadského vřesoviště v době mezi dvěma válkami. Je to velká místnost s francouzskými dveřmi vedoucími do zahrady. Je zde stůl a židle, krb s krbovou římsou, nad níž visí portrét Irmy Vep. Z obou stran krbu jsou dvě křesla. Jsou zde suvenýry z cest: africké masky a japonský malovaný paraván. V policích jsou knihy vázané v safiánu a vpravo a vlevo dveře. Zvedne se opona a ze zahrady přichází francouzskými okny Nicodemus a nese koš. Levou nohu má invalidní a na levé botě velký dřevěný podpatek. Jane aranžuje květiny ve váze.

JANE: Podívej se, co děláš! Celé to tady zamokříš a zablátíš!

NICODEMUS: Trocha božího deštičku neuškodí, děvče.

JANE: To je ďábelský déšť!

(Zablýská a zahřmí.)

NICODEMUS: A to bys chtěla, aby to dlouhé sucho nikdy neskončilo! Buď ráda, že prší.

JANE: Nedupej tak hlasitě tou svou dřevěnou nohou nebo vzbudíš lady Enid.

NICODEMUS: Já myslím, že bude ráda poslouchat mé dupání, až jí řeknu, jak jsem k té dřevěné noze přišel. Že mě tak zohavil vlk, když jsem mu ze spárů vyrval lorda Edgara.

JANE: To už je dávno. A lady Enid o tom nic neví.

NICODEMUS: Však se to ode mne brzy dozví.

JANE: Nicodeme, nebudeš přece strašit novou nevěstu lorda Edgara svými historkami s vlkem.

NICODEMUS: Čím dřív se to ode mne dozví, tím líp.

JANE: Ty si tím svým jazykem jednou vykopeš hrob. Některé věci je lepší neříkat.

NICODEMUS: Žijeme snad ve svobodné zemi, nebo ne?

JANE: Pšššš!

NICODEMUS: Nebo ne?

JANE: Jestli tě uslyší lord Edgard, sám uvidíš, jakou svobodu tu máme. Vyhodí tě.

NICODEMUS: Po takové svobodě netoužím. Radši budu tedy držet jazyk za zuby.

JANE: Musíme za lordem Edgarem stát. Mám strach, že nás teď bude hodně potřebovat.

NICODEMUS: A proč teď víc než jindy? Řek bych, že je z toho nejhoršího venku. Konečně se smířil s tím, že je slečna Irma v hrobě.

JANE: Tohle neříkej. Nedovedu si ji v hrobě ani představit. Však víš, jak strašně nesnášela tmu!

NICODEMUS: Smířil se s tím a ty se s tím taky musíš smířit. Život pro něho znovu začíná. Truchlil o mnoho déle, než se sluší a patří, a konečně si přivedl na Mandacrest novou lady Hillcrestovou.

JANE: No právě! V tom je ten háček! Já si totiž nemyslím, že lady Enid bude na Mandacrestu dobrou paní.

NICODEMUS: A proč ne?

JANE: Je tak. . . tak. . . obyčejná. Nikdy nebude mít tu úroveň, co měla lady Irma.

NICODEMUS: Děvče, do toho mu my dva mluvit nemůžeme.

JANE: A tahle cuchta mi má poroučet?

NICODEMUS: No tak! Takhle o lady Enid nemluv!

JANE: Lady Irma měla přirozenou autoritu a dokonalé způsoby.

NICODEMUS: Muž od ženy potřebuje i něco víc než jenom způsoby.

JANE: Opravdový muž potřebuje ženu s dobrým původem a charismatem.

NICODEMUS: Jestli je to charizmato to, co si myslím, měla by sis dávat pozor na jazyk. Tady jsou vajíčka a mléko. Ta naše želva v poslední době snáší jako divá.

JANE: A kde je smetana?

NICODEMUS: Tu jsem slízal.

JANE: Ty jsi nenapravitelný.

NICODEMUS: V čem?

JANE: A co asi řeknu lordu Edgarovi, až bude chtít smetanu do čaje, no co?

NICODEMUS: Řekni si mu, co chceš.

(Blesk a hrom.)

JANE: *(Vyjekne)* Jejda!

NICODEMUS: No tak! Neplaš se! Nicodemus tě ochrání.

Snaží se ji obejmout.

JANE: (*Vymkne se mu*) Ty ruce pryč! Smrdíš jako prase.

NICODEMUS: Kdybys musela spávat v chlívku, taky budeš smrdět.

JANE: Nechoď ke mně!

NICODEMUS: Přijde doba, kdy se na mě budeš s láskou usmívat, Jane.

JANE: Ne dřív, než v pekle nasněží a čerti se budou klouzat.

NICODEMUS: Kdybych se umyl, vzal si parádní oblek, špricnul na sebe kolínskou a napomádoval si vlasy, hned bys na mě koukala jinak.

JANE: Nedělej si žádné naděje. Jsi služebně pode mnou a pode mnou zůstaneš.

NICODEMUS: Přijde den, kdy se ti pode mnou bude moc líbit.

JANE: Co si to dovoluješ takhle se mnou mluvit? Já mám školy!

NICODEMUS: A co ses naučila?

JANE: Četla jsem bibli, Robinsona Crusoe a Malého lorda Fontle-roye, od začátku až do konce.

NICODEMUS: A já zase čet příručku Jak chovat prase, od početí až po zabíjačku.

JANE: Pche!

NICODEMUS: Nemusíš nade mnou ohrnovat nos, slečinko. Jsme stejné krve ty i já.

JANE: Nevytahuj se! Radši zalez do svého chlívku, než řeknu něco, čeho pak budu litovat.

NICODEMUS: Nepůjdu, dokud mi nedáš pusu.

JANE: Tůdle!

NICODEMUS: (*Honí ji po místnosti*) Dej mi pusinku a já ti ukážu svého velkého lorda.

JANE: Nech si ty lascivnosti, sprostáku.

NICODEMUS: Jaký lacinosti?

(*Hrom, nahoře se ozvou kroky*)

JANE: No vidíš! Probudils lady Enid. Utíkej, než tě načapá v domě.

NICODEMUS: Copak ona spala? Vždyť je večer!

JANE: Ona tak žije. Ve dne spí a celou noc je vzhůru.

NICODEMUS: To jsou ty městský móresy. Lord Edgar mi říkal, že byla herečka.

JANE: (*Šokovaná*) Herečka? Ale fuj!

NICODEMUS: Jen si to představ! Opravdická herečka na Mandacrestu.

JANE: Je to úpadek! Ale musíme se s tím smířit, když je teď z ní paní domu?

NICODEMUS: Ty mi nerozumíš. Chci říct, že si lord Edgar uměl vybrat.

JANE: Vy chlapi jste všichni stejní. Jak snadno se necháte napálit. (*Jsou slyšet kroky*) Už sem jde. Uteč!

NICODEMUS: Já si ji chci prohlídnout.

JANE: Nic na ní není. A určitě by nechtěla, abys ji okukoval. Jen si jdi do svého chlíva.

NICODEMUS: Tam mám kolikrát lepší společnost než v tomhle domě.

Odejde.

LADY ENID: (*Za scénou*) S kým to tu mluvíš?

JANE: To byl jenom Nicodemus. Přinesl vejce.

LADY ENID: Už je pryč?

JANE: Ano, lady Enid.

LADY ENID: Už zapadlo slunce?

JANE: Venku leje, milostivá, takže se to nepozná.

LADY ENID: Zatáhni závěs a zatop v krbu. Já jdu dolů.

JANE: Kruci. Já si neodpočinu.

Zatáhne závěs přes francouzské okno. Prohlédne se v zrcadle, ovíjí se kapesníčkem, srovná si vlasy a límeček.

Vystoupí lady Enid.

LADY ENID: Je tu teplo a útulno. Děkuji, Jane

JANE: Chcete čaj?

LADY ENID: Když budeš tak hodná.

JANE: (*Chladně*) Je to moje práce.

LADY ENID: Lord Edgar je doma?

JANE: Vstal za rozbřesku a odjel.

LADY ENID: Kam?

JANE: Na projíždku. Dělá to tak každý den. (*Za scénou píská konvice*) Už píská konvice.

Odejde.

Lady Enid se rozhlíží po pokoji a prohlíží si obraz i knihy. Vyhlédne francouzským oknem do zahrady. Pak upoutá její pozornost obraz nad krbem. Stojí před ním a dlouho na něj zírá.

JANE: (*Vrací se s tácem*) Co do toho chcete?

LADY ENID: Prosím?

JANE: Do čaje.

LADY ENID: Nic.

JANE: (*Nevěřicně*) Ani smetanu nebo cukr?

LADY ENID: Jsem na dietě, víš? Kvůli divadlu.

JANE: Ale to už máte za sebou.

LADY ENID: (*S povzdechem*) Asi ano. Je to ale síla zvyku. Zřejmě si už do konce života nedám čokoládu ani pivo. (*Ukáže na portrét*) Kdo je ta dáma?

JANE: To je lady Hillcresová. . . Tedy minulá lady Hillcrestová.

LADY ENID: Byla krásná, že?

JANE: Na světě se jí žádná jiná nevyrovná. Ježíš, pardon.

LADY ENID: To je v pořádku, Jane. Měla jsi ji moc ráda, vid'?

JANE: (*Podává jí šálek čaje*) Byla jako mé druhé já.

LADY ENID: Aha. (*Usrkne čaje a zarazí se*) Děláš silný čaj.

JANE: Když dělám čaj, tak dělám čaj, když dělám vodu, tak dělám vodu.

LADY ENID: Ale ne najednou v jedné konvici, předpokládám.

JANE: (*Chvíli jí nedojde, že to bylo míněno jako vtíp*) Aha!

LADY ENID: Ty mě nemáš ráda, Jane, vid' že ne.

JANE: Nic proti vám nemám.

LADY ENID: To doufám. Ještě to tak! Ještě abys proti mně něco měla. To by bylo hrozné soužití.

JANE: To jo. Nemám proti vám nic.

LADY ENID: Ale ráda mě nemáš.

JANE: Neznám vás. Musím si na vás nejdřív zvyknout.

LADY ENID: Úplně mě zamrazilo. Jako by mi kočka přeběhla přes hrob.

JANE: Nesedíte v průvanu?

LADY ENID: Trochu tu táhne. Mohla bys zavřít to francouzské okno?

JANE: Nicodemus za sebou zase nezavřel! Kdybych mu to říkala tisíckrát, tak je to málo. Pán už se vrací.

LADY ENID: (*Spěšně*) Kde je? (*Jde k oknu*) Ano. (*Schová se za závěs*) Jdi stranou, ať nás nevidí.

JANE: Co to vleče? Má plnou náruč vřesu a něco táhne za sebou.

LADY ENID: Co táhne za sebou?

JANE: Nějaké velké zvíře. Proboha, určitě zastřelil toho vlka.

LADY ENID: (*Nervózně*) Jakého vlka?

JANE: Toho, co nám rdousí jehňátka. Aspoň se konečně vyspíme, když nám tu nebude celou noc výt.

LADY ENID: On zabil vlka?

JANE: Ano, a jeho mrtvolu vleče s sebou.

LADY ENID: Je mrtvý? Skutečně mrtvý?

JANE: Mrtvější už být nemůže.

LADY ENID: A kudy ho vleče?

JANE: Tou cestičkou kolem tůjí.

LADY ENID: Tudy chodí, ale půjde přes můstek?

JANE: Sama jsem zvědavá. Blíží se tam. Ne, uhnul, a bere to kolem zimolezu.

LADY ENID: Takže se z toho ještě nedostal.

JANE: Nemůžete se mu divit, že nejde přes mostek. Vzhledem k tomu, co se tam stalo.

LADY ENID: Jak vidím, na Mandacrestu se na mrtvé dlouho nezapomíná.

JANE: Bať. Ale spíš ti mrtví nezapomínají na nás. Nechtějí se s námi rozloučit. Nechtějí nás tu nechat o samotě. *(Rychle se vzpamatuje)* Pán bude mít hlad. *(Jde k dveřím)* Jak chcete biftek, madam?

LADY ENID: Hodně udělaný!

JANE: Žádnou krev?

LADY ENID: Ne.

JANE: Tak vidíte. Další rozdíl. Lady Irma ho měla ráda hodně krvavý.

Odejde.

LADY ENID: *(Otočí se a podívá se na portrét)* Nekoukej se tak na mě! Já ti ho nevzala. Dříve nebo později tě stejně musel někdo vystřídat a náhodou jsem to byla já. Víím, jak se musíš cítit, když máš to domácí štěstí přímo před nosem. Ale s tím už, holka, nic nenaděláš. Život jde dál.

Vystoupí lord Edgar s plnou náručí vřesu a vleče za sebou mrtvého vlka.

LORD EDGAR: Tam je ale slot!

LADY ENID: *(Běží k Edgarovi a dá mu pusku na ústa)* Miláčku Edgare, tak už jsi zpátky.

LORD EDGAR: Prosím tě, Enid, ne tady před. . .

LADY ENID: Před kým? Nikdo tu není. *(Zarazí se)* Nebo ty myslíš ji? *(Ukáže na obraz)*

LORD EDGAR: Je mi to trochu trapné. Líbat se před ní.

LADY ENID: Fakt je, že se na to zvlášť dobře netváří.

LORD EDGAR: Ale, Enid. Vždyť je mrtvá.

LADY ENID: Možná právě proto.

LORD EDGAR: Nebudeme o ní mluvit.

LADY ENID: Tak dobře.

LORD EDGAR: Cítíš se u nás dobře?

LADY ENID: Ano, docela dobře. Jane mě sice nemá ráda, ale já si ji získám.

LORD EDGAR: Doufám, že se ti bude u nás líbit.

LADY ENID: Určitě bude. Ach, Edgare, Edgare!

LORD EDGAR: Ach, Enid, Enid!

LADY ENID: Ach, Edgárku, Edgárečku!

LORD EDGAR: Ach, Enidko, Enidečko.

LADY ENID: *(Nejistě)* Edgare.

LORD EDGAR: *(Mírně káravě)* Enid.

LADY ENID: *(S úlevou)* Edgare.

LORD EDGAR: *(Blahosklonně)* Enid.

LADY ENID: *(Tulí se k němu)* Edgare, Edgare, Edgare.

LORD EDGAR: *(Chlácholivě)* Enid, Enid, Enid.

LADY ENID: (*Vášnivě*) Edgare!
LORD EDGAR: (*Vzrušeně*) Enid!
LADY ENID: (*Ještě vášnivěji*) Edgare!
LORD EDGAR: (*Ještě více vzrušeně*) Enid!
LADY ENID: (*Extaticky*) Edgare!
LORD EDGAR: (*Extaticky*) Enid!
LADY ENID: (*Orgasticky*) Edgare!
LORD EDGAR: (*Orgasticky*) Enid!
LADY ENID: (*Unaveně*) Edgare!
LORD EDGAR: (*Zemdleně*) Enid!
LADY ENID: Edgare?
LORD EDGAR: Enid?
LADY ENID: Sundej ten obraz.
LORD EDGAR: To nemůžu.
LADY ENID: Proč ne?
LORD EDGAR: Prostě nemůžu.
LADY ENID: Je už tři roky mrtvá.
LORD EDGAR: Já vím, ale. . .
LADY ENID: Začneme znovu. Zapomeneme na minulost.
LORD EDGAR: Jak rád bych, Enid! Věř mi. Moc rád!
LADY ENID: Nikdy nebudeme mít klid, jestli se na nás bude pořád koukat.
LORD EDGAR: V tom máš bohužel pravdu.
LADY ENID: Tak sbalme všechny její věci do nějaké truhlice a tu někam uložme, kde ji čas od času budeš moct navštěvovat jako v nějaké svatyni. Ale doma ne.
LORD EDGAR: Máš samozřejmě naprostou pravdu. Ale. . .
LADY ENID: Ale co?
LORD EDGAR: Musel jsem jí slíbit, že nechám stále hořet věčný plamínek před jejím portrétem.
LADY ENID: To je hloupost.
LORD EDGAR: Ale musel jsem to slíbit.
LADY ENID: Sfoukni to.
LORD EDGAR: Nemůžu zrušit slib.
LADY ENID: Myslela jsem, že teď patříš mně. Že my dva patříme k sobě.
LORD EDGAR: To ano, ale tohle se stalo, ještě než jsme se potkali.
LADY ENID: Co je pro tebe důležitější? Moje láska, nebo ten slib?
LORD EDGAR: Enid, miláčku. Takhle to nestav.
LADY ENID: Rozhodni se. Buď a nebo.
LORD EDGAR: Prosím. Tohle ode mne nechtěj.
LADY ENID: Miluješ mě?
LORD EDGAR: Copak o tom můžeš pochybovat?
LADY ENID: Takže ses rozhodl. Sfoukni to.
LORD EDGAR: Myslíš, že můžu? (*Sfoukne světýlko*)
LADY ENID: Vidíš? Nic se nestalo.
LORD EDGAR: A my hloupí si mysleli, že se něco stane!
(*Smějí se*)
LADY ENID: A, miláčku, pokud jde o to tahání mrtvých zvířat do salónu, s tím budeš muset taky přestat.
LORD EDGAR: Ty ses rozhodla mě dočista zreformovat, vid'?
LADY ENID: Tak trochu ano.
LORD EDGAR: Zavolám Nicodema, aby to uklidil. A ty se zatím převleč na večeri.
LADY ENID: Božínku, já mám hlad!
LORD EDGAR: Ať jsi brzy zpátky.
LADY ENID: Slibuji, že budu.
Odejde.

LORD EDGAR: (*Jde k obrazu*) Promiň mi to, Irmo, prosím. Prosím tě, promiň!

Vystoupí Nicodemus.

NICODEMUS: Kde máme novou paní?

LORD EDGAR: Převlíká se. Znáš ženské. Trvá jim to věčnost.

NICODEMUS: Takže jste tu bestii konečně dostal, pane Edgar.

LORD EDGAR: Ano. Zabil jsem ji. Už tu nebude řídit.

NICODEMUS: A co to zvíře uvnitř. I to už má řádění dost?

LORD EDGAR: Zatím je v klidu a míru. Nic lepšího čekat nemůžeme, že?

NICODEMUS: Jste, pane Edgar, muž činu.

LORD EDGAR: Vyvrhni ho a vnitřnosti spal.

NICODEMUS: Kůži chcete nechat?

LORD EDGAR: Ne, spal ji taky, do posledního chlupu.

NICODEMUS: A co popel? Co s popelem?

LORD EDGAR: Rozházej ho po vřesovišti.

NICODEMUS: Aby vítr vyl jako vlk?

LORD EDGAR: Ne, máš pravdu. Hod' ho do náhonu.

NICODEMUS: Za ní?

LORD EDGAR: Ano, za ní. A, Nicodeme.

NICODEMUS: Pane?

LORD EDGAR: Sundej ten obraz a . . .

NICODEMUS: A co, pane?

NICODEMUS: Spal ho s tím vlkem.

Odejde.

Nicodemus jde k římse a pokouší se sundat obraz ze stěny.

Vystoupí Jane.

JANE: Co to děláš?

NICODEMUS: Pán mi poručil sundat ten obraz.

JANE: To nesmíš! Nesmíš sundat lady Irmu!

NICODEMUS: Smím a taky že to udělám. Je to pánův rozkaz.

JANE: Zadrž! Zadrž! Nesahej na ten obraz! Jejda. Věčné světýlko zhaslo. Bože, co s námi bude!

NICODEMUS: Já za to nemůžu. Bylo zhasnutý, už když jsem přišel. Lord Edgar ho musel sfouknout.

JANE: (*Ukazuje na vlka*) A co je tohle?

NICODEMUS: Jseš slepá? To je vlk. Pán ho zabil.

JANE: Chvála Bohu. Je to možné?

NICODEMUS: Máme co oslavovat.

JANE: (*Opatrně se k mrtvole přibližuje*) Není žádný důvod k oslavě, Nicodeme Underwoode. Ten vlk, kterého zabil, není ten pravý vlk.

Scéna 2.

Scéna zůstává stejná. Je pozdě večer, celý dům už spí. Jane prohrabává poslední uhlíky v krbu. Tiše v županu vystoupí lady Enid. Stojí za Jane, která je k ní zády, a pozoruje ji. Jane si náhle uvědomí její přítomnost a vyděšeně vyjekne. To naopak vyděsí lady Enid, která rovněž vyjekne.

LADY ENID: Nechtěla jsem vás polekat.

JANE: Já vás taky ne, ale vy jste přišla strašně potichu. To mi nedělejte.

LADY ENID: Promiň, Jane. Ty už tu žiješ dlouho, že? Kolik let jsi říkala? Šestnáct?

JANE: Osmnáct. Přišla jsem, když se paní vdávala, jako její komorná. A když umřela, pán si mě tu nechal jako hospodyni. Já ho znám už z dětství. Vyrůstala jsem kousek odtud na faře.

LADY ENID: Aha.

Dlouhá odmlka.

JANE: Všecko se tu strašně změnilo.

LADY ENID: Zažilas tu hodně úprav?

JANE: Ano, a ještě víc utrpení.

LADY ENID: Hillcrestovi jsou asi dost starý rod, vid'?

JANE: To teda jo. Sahají až. . . já nevím kam, ale jsou tu už spoustu století.

LADY ENID: Ale lord Edgar mi říkal, že je jedináček.

JANE: Ano, poslední pozoruhodný květ na starém solidním rodovém kmeni.

LADY ENID: Byl vždycky tak náruživý lovec? Už jako dítě?

JANE: Kdepak. Začal s tím až po smrti milostivé paní. Ale to by byla dlouhá historie. Tím vás nebudu unavovat.

LADY ENID: Jane, vyprávěj. Všechno, co se týká lorda Edgara, mě moc a moc zajímá.

JANE: A kde je pán?

LADY ENID: Už tvrdě spí. Jane, byla bys tak hodná a něco mi o té rodině řekla? Já teď stejně neusnu a tak ráda bych tu s tebou hodinku poseděla a poklábosila.

JANE: Když si to přejete. Jenom si přinesu šití a pak tu s vámi posedím, jak dlouho budete chtít. Slyšíte ten vítr? To je ale dábelská noc. Nechcete na zahřátí trochu punče?

LADY ENID: Jenom jestli si dáš taky.

JANE: Ano, já ráda punč a punč rád mě.

Jde ke stolu, vezme si šití a nalije z kovové mísy, kterou hřála na uhlicích v krbu, dva šálky punče. Jeden přinese lady Enid a usadí se proti ní na židli. Venku kvílí meluzína.

LADY ENID: Ten vítr kvílí.

JANE: To není vítr. To je vlčí vytí.

LADY ENID: To tady máte tolik vlků?

JANE: Jen jednoho. Viktora.

LADY ENID: Viktora?

JANE: Odchytili ho a ochočili ještě jako mládě. Ale jeho srdce zůstalo divoké. Madam Irma si ho chovala jako domácího mazlíčka.

LADY ENID: Jako pejska?

JANE: Byl větší než pes. Tak velký, že mu chlapec mohl rajtovat na zádech. I když se to Viktorovi nijak nelíbilo, to vám povím. Ale kvůli paničce to snášel. Poslouchal jenom ji. Nejšťastnější byl, když jí ležel u nohou a z tlamy mu visel ten jeho obrovský rudý jazyk. Co byla s outěžkem, nikdy se od ní na krok nevzdálil, takže když to na paní přišlo, lord Edgard ho radši zavřel v kůlně. A když sténala při porodu, Viktor vyl jak pominutý.

LADY ENID: Lord Edgar mi říkal, že měl syna, ale ten ještě jako malý zemřel.

JANE: Byla to strašná tragédie, ale vám stydne punč. Dopijte to, a já vám přinesu repete.

LADY ENID: (*Dorazí obsah šálku a podá ho Jane*) Zabily ho neštovice, že?

JANE: Neštovice? Kdo vám to povídal?

LADY ENID: Nikdo, jen mě to napadlo.

JANE: Jestli vám lord Edgar řek, že to byly neštovice, pak to byly neštovice.

LADY ENID: Ne, nic mi neřekl. To byla jen taková úvaha.

JANE: Nedivím se, že vám nic neřek. O tomhle se moc špatně mluví. Tady máte ten punč.

LADY ENID: Děkuji.

JANE: A tenhle je pro mě.

LADY ENID: Ráda bych věděla, jak to doopravdy bylo. Mohla bys mi to říct?

JANE: (*Alkohol jí rozvazuje jazyk*) Jednoho slunečného zimního dne si šli Viktor a chlapec hrát ven na vřesoviště v čerstvě napadeném sněhu. Vlk se ale vrátil sám. Čekali jsme. Křičeli do ochraptění. A večer jsme ho našli v náhonu. Mrtvého. Měl prokousnuté hrdlo.

LADY ENID: To je hrůza!

JANE: Lord Edgar chtěl Viktora zabít, ale lady Irma ho bránila. Tvrdila, že to Viktor neudělal.

LADY ENID: Třeba ne.

JANE: Chlapec měl prokousnuté hrdlo. Jak jinak mohl zemřít? Strašně se kvůli tomu pohádali. Pán říkal, že paní má vlka radši, než měla své vlastní dítě. Ale já si spíš myslím, že se děsila té dvojí ztráty. Kdyby přišla i o Viktora, co by jí zbylo? A tak když pán přišel Viktora zastřelit, paní vlka vyhnala ven do vřesoviště, házela po něm kameny a křičela: „Uteč, Viky, uteč!“ Myslím, že to ubohé zvíře vůbec netušilo, co se stalo, protože dodnes se vrací a hledá lady Irmu.

LADY ENID: Chudák Viktor. Chudáček chlapec. Chudinka Irma.

JANE: Ubohý lord Edgar.

LADY ENID: Ano, jistě, ubohý lord Edgar!

JANE: Ale to nejpodivnější jsem vám ještě neřekla.

LADY ENID: A co?

JANE: Sníh je jako mapa. Vydala jsem se po stopách. Viktorovy stopy odbočily stranou. Chlapce zabil vlk, po kterém zůstaly ve sněhu lidské stopy.

LADY ENID: Ne! Chceš říct, že ten chlapec byl zavražděn?

JANE: Chci říct, že to spáchal vlkodlak.

LADY ENID: Co to je?

JANE: Člověk, který na sebe v noci bere podobu vlka.

LADY ENID: Ale to jsou pověry!

JANE: Pověry. Nevysvětlitelné úkazy, se kterými si věda neví rady. Samozřejmě že všechno ukazovalo na Viktora. Chlapec lezl na skalku, upadl a rozbil si koleno. Nechal to milující zvíře, aby mu olízalo ránu. Zvíře okusilo krve. Divočina v něm se ozvala. Otočilo se proti chlapci a zaťalo své tesáky do jeho něžného hrdla. Dokonale logické vysvětlení. Ale co ty stopy ve sněhu? Nebylo by pro vlkodlaka dobré, aby vinu svalil na skutečného vlka?

LADY ENID: Ukázalas to ostatním? Myslím ty stopy.

JANE: Nebrali mě vážně. Tvrdili, že ty stopy patří mně. Že jsem je udělala já. Nechala jsem je přitom, aby mě neposlali do blázince. Málokdo věří v nadpřirozené jevy, když i ty přirozené jsou pro mnoho lidí záhadou.

LADY ENID: Máš pravdu. Ale co ty stopy?

JANE: Kéž bych je mohla předložit jako důkaz. Ale kdepak loňské sněhy jsou? A pak, vlkodlakovo největší alibi spočívá v tom, že lidi v jeho existenci nevěří. Ale já už radši půjdu spát. Ozývá se moje revma.

LADY ENID: Nech světlo svítit, Jane. Já si ještě chvíli budu číst.

JANE: Tahle kniha vás může zajímat. Je to pojednání lorda Edgara o starověkém Egyptě.

LADY ENID: Děkuji.

JANE: Moc dlouho neponocujte. K snídani budou uzenky a ledvinky, o ty byste neměla přijít.

LADY ENID: Jane, jak se ten chlapec vlastně jmenoval?

JANE: To nevíte? Přece taky Viktor. Dobrou noc, lady Enid.

Odejde.

LADY ENID: (*Sedí zádyk francouzskému oknu a čte si. Přes průsvitný závěs se za oknem ozářeným občasným bleskem objeví stín člověka.*)

Kostnatá ruka sáhne po klice. Zaklepe prsty na sklo.) Co to bylo? Sen nebo skutečnost? Bože můj, co to bylo? *(Náhle se jedna tabulka francouzského okna roztříští, dovnitř se vsune ruka a otevře západku. Dveře se otevřou a do místnosti se vkrade vyzáblá postava. Paprsek světla ozáří bledou tvář, která se upírá na lady Enid)* Kdo jste? Co tu chcete? *(Hodiny odbijí jednu hodinu v noci. Vetřelec zasýčí)* Co chcete? Proboha, co po mně chcete?

Lady Enid se snaží doběhnout ke dveřím, ale vetřelec jí chytne za dlouhé kadeře, a jak si je otáčí kolem prstu, přitahuje lady Enid ke krbové římsě. Lady Enid vyjme z vázy růži a vrazí její trny do vetřelcova oka. Vetřelec zasténá a pustí ji. Lady Enid běží přes místnost, vetřelec za ní. Ona ho bodne nůžkami z Janina šití. Vetřelec zavravorá a otevřeným francouzským oknem vypadne do zahrady. Lady Enid se vrátí ke krbu a snaží se uklidnit. S ulehčením si oddychne, ale vtom vetřelec vstoupí opět dovnitř. Sevře jí zezadu, zakryje jí ústa dlaní a vleče ji ke dveřím. Dveře zamkne, pak s ní přejde na druhou stranu ke druhým dveřím. Následuje několik výkřiků, když se vetřelec s vyceňnými tesáky zakousne do jejího hrdla a hlasitě chlemtá. Lady Enid zaječí. Z domu se ozvou kroky.

LORD EDGAR: *(Za scénou)* Jane, slyšelas ten výkřik?

JANE: *(Za scénou)* Slyšela, milostpane. Odkud to šlo?

LORD EDGAR: *(Za scénou)* Pánbůh ví. Znělo to tak blízko a přece tak vzdáleně! Jen jsem to zaslechl, vyskočil jsem z postele a oblékl se.

JANE: *(Za scénou)* Všude je teď klid.

LORD EDGAR: *(Za scénou)* Ano. Ale jestli se mi to nezdálo, někdo tu křičel.

JANE: *(Za scénou)* To by se nám musel zdát stejný sen.

LORD EDGAR: *(Za scénou)* Kde je lady Enid?

JANE: *(Za scénou)* Ona není s vámi?

Lady Enid opět hlasitě zaječí.

LORD EDGAR: *(Za scénou)* Zase jsem to slyšel. Prohledej dům, Jane! Odkud to šlo? Nevíš? *(Lady Enid zaječí znovu)* Můj ty bože! Zase jsem to slyšel! *(Pokouší se zvenku otevřít pravé dveře, ale ty jsou zamčené)* Enid! Enid! Jsi tam? Proboha, promluv! Nebo ty dveře vyrazím! *(Buší do dveří)* Jane, dones páčidlo.

JANE: *(Za scénou)* A kde je?

LORD EDGAR: *(Za scénou)* Ve sklepě. Pospěš si! Honem! Utíkej, utíkej! Ach, Enid, Enid!

JANE: *(Za scénou)* Už ho nesu.

Edgar násilím otevře dveře a vpadne do místnosti.

NICODEMUS: *(Za scénou)* Lady Enid! Lady Enid! Proboha ne! Lady Enid! *(Vystoupí Nicodemus a v náručí nese bezvládnou lady Enid, dlouhé vlasy jí zakrývají obličej. Na noční košili má pár krůpějí krve)* Pomozte! Pomoc! *(Vyjde s tělem pravými dveřmi ven)* Kam ji asi zatraceně nesu? Na onen svět?

LORD EDGAR: *(Jde za ním)* Co je? Co se stalo? Kdo ti to udělal?

NICODEMUS: *(Vrací se)* Kdo, nebo co? Ve vřesovišti jsem něco zahlídl.

LORD EDGAR: Co něco?

NICODEMUS: Vypadalo to jako psí lebka. Se psím tělem. Přes pohřební svíci zíraly mrtvolné oči, až se mi duše strachem zachvěla. *(Náhle se za oknem objeví právě taková hrůzná tvář. Vydá ohlušující ryk, který přejde v řehot a hlava buší do okenní tabulky. Nicodemus zasípá zastřeným hlasem)* Tam! Tamhle je to zas!

preložil Jiří Josek

Alexandr Sergejevič Puškin:

19. října 1825

Les odhazuje uschlých listů nach,
mrazem je pole postříbřeno lehce.
Den nahlédne sem, jak když se mu nechce,
a za kopci se skryje v tmoucích tmách.
Hoř, krbe, v cele poustevníka mnicha.
Teď teprve, mé víno, ocením,
jak opojená hrud' zas žářem dýchá,
jak na chvilku mě zbavíš trápení.

Jsem smutný, že tu nemám přítele,
s nímž samotu bych zapil, pak ho hostil,
ruku mu tiskl s vřelou srdečností
a přál mu štěstí, zdraví, hodně let.
Já piju sám. Má fantazie živá
nadarmo volá druhy z daleka,
krok ani hlas se kolem neozývá
a duše milou zprávu nečeká.

Já piju sám – a kdesi přátelé
na březích Něvy na mě vzpomínají.
Chybím však jenom já v tom slastném kraji?
Kdo další schází v kruhu veselém?
Kdo před vzpomínkou na bujaré časy
dal přednost hrám, jež skýtá společnost?
Kdo na zavolání se přestal hlásit,
kdo nepřišel, kdo bratrů má už dost?

Náš kučeravý pěvec nepřišel
a na kytaru nehrál sladkohlasou.
Spí v Itálii, ukryt jižní krásou
a dláto přátelské mu nevpíše
na ruský hrob pár slůvek v rodné řeči,
aby si o něm, věrném druhu svém,
moh jiný pěvec ze severu přečíst,
až v bludných toulkách navštíví tu zem.

Jestlipak v kroužku přátel sedíš teď,
ty cizích obloh lačný milovníku,
či brázdíš tropy kolem obratníků
a moří na půlnoci věčný led?
Jen šťastně pluj! Už z lycejního prahu
jsi na loď přešel samý žert a smích
a našel tam životní svou dráhu,
ty milé dítě moří bouřlivých.

Tys na toulkách si doved uchovat,
co v dávných letech mívali jsme rádi.
Šum lycea a nevinné hry mládí
sis nechával i vprostřed bouří zdát.
Tys podával nám ruku z konce světa,
měl v mladé duši naše podoby
a říkal nám, že odloučení léta
soud osudu nám nejspíš způsobí.

Je krásný ten náš svazek, přátelé,
a jako duše věčný, jednotejný,

tak bezstarostný, pevný, neochvějný.
Vždyť sdružily ho múzy veselé.
Ať jakkoli si s námi osud hraje
a planým štěstím zkouší hlavu mást,
jsme stejní – svět jsou pro nás cizí kraje
a Carské selo naše pravá vlast.

Já střídal kraje jeden za druhým,
hnán hromem, chycen do osudu sítí.
Přátelství nové začalo mi svítit
a já mu znaven složil hlavu v klín.
Pak zmaten řek jsem, jak mě život zkrušil,
a s důvěrou, již ve mně nezlomil,
jsem druhům jiným otevřel svou duši.
Bratrství jejich ale zhořklo mi.

Jenže i v téhle dáli setmělé,
kde vládne chlad a meluzína skučí,
já přece tři z vás sevřel do náručí,
mé duše znejmilejší přátelé!
Tys, Puščine, byl první z drahých hostí
a rozjasnil jsi tmou mou docela.
Zařídils básníkovi v nemilosti
místo dne vyhnanství Den lycea.

Byls, Gorčakove, dítě štěsteny,
chladný lesk její přízně dál ti sluší.
Uchoval sis však čest a volnou duši
a pro přátele jsi se nezměnil.
Nás odloučením záhy osud poctil,
mne od tebe hned odnes do dáli,
a přece jsme jak shodou okolností
se na venkovské cestě objali.

Když ten hněv zlého osudu mě stih
a odvál prudkou bouří do daleka,
pro všechny cizí, na tebe jsem čekal,
ty luzný pěvče panen permeských.
Tys přišel, synu líné inspirace,
můj Dělvigu, a probudil tvůj hlas
žár srdce, jenž už v hrudi mé se ztrácel.
Pak osudu jsem blahorečil zas.

Už od dětství duch písni hořel v nás
a do čarovných záchvěvů nás halil,
už od dětství dvě múzy přilétaly.
Náš osud krášlil jejich sladký hlas.
Mě však už tehdy potlesk uchvacoval.
Tys múzám pěl a citům nebránil.
Já k talentu se nezřízeně choval,
tys génia si pěstil v ústraní.

Kdo slouží múzám, ať se oprostí
od věcí malých, vidí jen ty vzosné!
Mládí nás ale šálí neúprosně
a opájí nás třpytem marnosti.
Když procitnem, je pozdě zpět sny mámit
a ohlížet se na života běh. . .
Vid', Vilgelme, že tak to bylo s námi,
můj bratře v múzách, bratře v osudech?

Je čas, je čas! Pár ran se zacelí.
Nic, zač by stálo trpět, v světě není.
Ukryjme život v stínu osamění.
Máš zpoždění, já čekám, příteli.
Jen přijď, ať city v srdci utrápeném
rozezní řeč jak zvon svým úderem!
Dny bouřlivé a Kavkaz připomenem,
Schillera, lásku, slávu proberem.

Jen veselte se, přátelé! Ten čas
se blíží, kdy se básník zase přidá.
Teď pamatujte, co vám předpovídá
– rok uplyne a budu s vámi zas.
Mé vroucí přání splní se už brzy,
rok uplyne a uhlídáme se.
Těch zvolání, těch opravdových slzí,
těch číší, co se k nebi povznese!

Tu první plnou, ať je v hlavě šum,
a na náš svazek pijme ji až do dna!
Pak, jásající múzo naše rodná,
nám požehnej – ať žije lyceum!
Na moudré strážce ztřeštěného mládí,
ať ještě žijí či je kryje zem,
děkovnou číši vypijeme rádi.
To zlé je pryč, to dobré vzpomenem.

A znovu plnou, plnou nalít všem,
a přípitek zas do dna pijme, bratří!
Uhodnout ale zkuste, komu patří.
Carovi hurá! Tomu připijem!

Je člověk, a tak pochyba v něm dříme,
podléhá vášním, klepům, poměrům.
Že bez viny nás stíhá, odpustíme.
On dobyl Paříž, stvořil lyceum.

Jen slavte, dokud smí vás nosit zem.
Náš kroužek, běda, řídne každou chvíli.
Ten v dáli je, ten do hrobu se schýlil.
My vadnem, osud sčítá za dnem den.
tak, aniž víme, skláníme se, chladnem.
Odkud jsme vyšli, teď jdem zase tam.
Na koho z nás to v stáří ale padne,
den lycea že slavit bude sám?

Ten chudák – vprostřed nových pokolení
bude jak cizí, nevíтанý host.
Zastře si oči, spatří to, co není,
tu naši dávnou družnou společnost.
Pak číší vína ať sám sebe hostí,
ať, třeba smuten, uctí ten den rád,
tak jako já, ač sám a v nemilosti,
jsem ho dnes prožil bez žalů a ztrát.

přeložil Milan Dvořák